

Dokument nr. 8:2

(2000-2001)

Forslag fra stortingsrepresentantene Helge Bjørnsen og Olav Gunnar Ballo om lov om endring i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd. (Funksjonshemmede gis reise- støtte til arbeidsreiser når vedkommende ikke kan benytte kollektivtransport når slikt tilbud ikke er tilgjengelig eller funksjonshemmingen i seg selv gjør egentransport umulig)

Til Odelstinget

Bakgrunn

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 50 (1998-1999) Utjanningsmeldinga, vedtok Stortinget enstemmig følgende:

«Stortinget ber Regjeringen fremme lovforslag som sikrer funksjonshemmede dekning av transport- utgifter til arbeidsreiser, når vedkommende ikke kan benytte kollektivtransport når slikt tilbud ikke er tilgjengelig eller funksjonshemmingen i seg selv gjør egentransport umulig.»

Bakgrunnen for saken var flere eksempler på at flere unge funksjonshemmede som hadde behov for slik transport, ikke kunne få slik støtte hvis de gikk fra attføring til fast tilsetning.

Det er Regjeringens og Stortingets uttalte politikk at flest mulig skal få mulighet til å forsørge seg ved eget arbeid og det er en prioritert oppgave å redusere bruken av uføretrygd, særlig blant unge mennesker. Imidlertid går arbeidet med å få på plass nødvendige tilpasninger i lovverket for sakte. Det har vært et uttalt politisk ønske om at samferdselssektoren skulle ta et større ansvar for å gi et tilbud også til funksjonshemmede. Imidlertid er ikke dette fulgt opp med tilstrekkelige midler verken av Regjering eller Storting og det vil ta mange år før det kan tilbys så gode kollektive løsninger at det dekker behovet for arbeidsreiser. I Nasjonal transportplan 2002-2011 St.meld. nr. 46 (1999-2000), viser Regjeringen til at det er et statssekretærutvalg i arbeid som skal se på den samlede politikken for funksjonshemmede og at Regjeringen finner det er naturlig å gjennomføre dette arbeidet som en del av oppfølgingen av Oppgavefordelingsutvalget.

I praksis vil det bety at det vil gå alt for lang tid før en løsning på skyssproblemet for funksjonshemmede er på plass. I mellomtiden vil flere funksjonshemmede være i en situasjon der de må velge trygd,

sykmelding eller attføring framfor ordinært arbeid fordi det ikke kan ytes støtte til arbeidsreiser. For å få fortlgang i saken og følge opp Stortingets enstemmige vedtak, er det derfor behov for å få på plass en konkret lovbestemmelse.

Det er i folketrygdloven § 8-14 nedfelt bestemmelser knyttet til midlertidig reisetilskudd istedenfor sykepengar eller rehabiliteringspenger for personer som midlertidig ikke kan reise på vanlig måte til og fra arbeidet på grunn av sykdom eller skade i støtte- og bevegelsesorganene. Bestemmelsens midlertidighet gjør at en person med for eksempel diagnosen cerebral parese og som etter gjennomført utdanning og praksis får fast arbeid, ikke kan gis støtte til nødvendig transport. Andre forhold som ikke blir dekket av bestemmelsen er personer med diagnoser som ikke er en sykdom i støtte- og bevegelsesapparatet. Mange med diagnosen epilepsi kan være uten anfall i flere år og ha førerkort. Ved tilbakefall mister en førerkortet. Etter å vært anfallsfri ett år kan en få førerkortet tilbake. I dette venteåret oppstår det lett problemer med transport. Erfaring viser at det har hendt at de som bor slik til at det ikke er mulig å benytte offentlige kollektive transportmidler, blir sykmeldte og flere har blitt trygdet fordi de ikke har hatt mulighet til å komme seg på jobben. I brev av 12. august 1999 fra Norsk Epilepsiforbund til Rikstrygdeverket vises til et eksempel der en ung småbarnsmor på 33 år, med diagnosen epilepsi, har fått tilbakefall og mistet sitt førerkort. Hun bor 30 km fra sin arbeidsplass. Det går ikke offentlig transport på denne strekningen. Ifølge hennes trygdekontor var alternativet enten å si opp jobben eller å flytte på hybel. Hun anket saken inn for fylkestyrgdesjefen, med avslag. For å beholde jobben måtte hun flytte på hybel. Hvis vedkommende derimot hadde hatt et alvorlig beinbrudd, hadde hun kunnet bo hjemme og fått støtte til transporten. Det er

altså ikke sammenhengen mellom faktisk behov for transport og graden av sykdom, funksjonshemming eller skade som hjemler reisestøtte, men hva slags skade eller sykdom det dreier seg om og at den er midlertidig. Varig funksjonshemming utelukkes helt som hjemmel for slik reisestøtte.

I tilsvaret fra Rikstrygdeverket til nevnte henvendelse fra Epilepsiforbundet står det:

«Vi kan med dette orientere om at Rikstrygdeverket uavhengig av deres henvendelse har arbeidet med denne problemstillingen i en tid. Vi vil som et resultat av dette oversende en skriftlig henvendelse til Sosial- og helsedepartementet der vi vil reise en del spørsmål samt fremme forslag til endringer i § 8-14.»

Dette viser tydelig at problemet er kjent og at det har kommet forslag fra forvaltningen som kunne løst noen av de nevnte problemene. Dette har imidlertid ikke blitt fulgt opp i praksis med forslag til endringer i lovbestemmelsene.

Folketrygden kan også gi stønad til bil for personer som ikke kan bruke offentlig transport. Det er ikke et vilkår at vedkommende kan kjøre bil selv. For noen kan dette være et alternativ, men det forutsetter at vedkommende har personer i sitt nærmiljø som kan kjøre bilen. Men det kan ikke bli noen dekkende ordning fordi det offentlige ikke kan forutsette at alle har mulighet til eller ønsker en slik løsning. Det offentlige må gjennom sin politikk søke å tilrettelegge slik at funksjonshemmede blir mest mulig likestilt med andre innbyggere og at de skal ha frihet til for eksempel å bo for seg selv og ha en jobb som andre. Det er lett å forstå at slik frihet på områder der det er praktisk mulig, er svært viktig for personer som på mange andre områder er og vil forbli avhengig av bistand fra andre.

Øvrige ordninger som gir støtte til transport til funksjonshemmede finnes via to ulike ordninger. Folketrygdens grunnstønad skal dekke ekstrautgifter til transport på grunn av sykdom, skade eller lyte. Herunder transportutgifter til arbeidsreiser. Høyeste sats er i dag kr. 2 565 pr. måned. Dette skal altså dekke både fritids- og arbeidsreiser. For en person som er avhengig av drosje til og fra jobb hver dag, sier det seg selv at dette kan bli alt for snaut for noen. Kostnadene med å være i arbeid blir rett og slett for store. Mange unge vil være lavtlønte, ha studielån og større etableringskostnader enn andre. Som vist til i Utjammingsmeldinga har funksjonshemmede jevnt over lavere inntekt enn andre, men som for alle andre øker levestandarden betraktelig dersom en får og klarer å beholde et arbeid. I praksis er støttebeløpet for lite til å sikre at det å få vanlig fast ansettelse ikke ender med økonomisk tap.

Fylkeskommunene og Oslo kommune har ansvaret for transporttjeneste for funksjonshemmede som ikke kan reise med offentlig kommunikasjon på grunn av fysiske eller psykiske funksjonshemninger.

Tilbudet varierer mye. I Oslo inngår tilbud om transport til og fra arbeid som en del av tilbudet. I de delene av landet der denne transportordningen gir et tilbud om arbeidsreiser, vil en ny bestemmelse ikke få noen betydning. Det er først og fremst i de delene av landet der det er utilstrekkelig tilbud og der ellers de vilkår som foreslås i bestemmelsen er oppfylt, at en ny lovbestemmelse vil komme til anvendelse.

Andre ordninger som i noen tilfeller kan komme til anvendelse er at en funksjonshemmet person som er under atfering kan få reisestøtte. Dersom vedkommende får tilbud om og takker ja til en fast ansettelse, finnes ikke tilsvarende transportstøtteordning tilgjengelig uansett hvor store kostnader eller problemer transporten medfører.

Det er altså store svakheter i dagens system.

Det haster med å få en ordning på plass. Det kan dokumenteres flere tilfeller der en funksjonshemmet har tilbud om fast ordinært arbeid, men må fortsette i atfering eller gå over på trygd, fordi nødvendig transport blir for dyrt. I svar fra Sosial- og helsedepartementet av 25. september 2000 på skriftlig spørsmål nr. 466 fra stortingsrepresentant Karin Andersen, skriver statsråden at :

«Som følge av bl.a. Stortingets vedtak er det gitt høy prioritet å se nærmere på utformingen av et bedre transporttilbud til funksjonshemmede, herunder transporttjenesten for funksjonshemmede. Arbeidet skjer tverrdepartemental under statssekretærutvalg for den samlede politikken for funksjonshemmede. Tilbudets omfang, organisering og finansiering vil her stå sentralt.»

Det er ingen uenighet om at hele saksfeltet trenger en helhetlig gjennomgang og at bestemmelser angående transportordninger for funksjonshemmede må sees i sammenheng og være en del av en totalordning der mange transportbehov sees samlet. Imidlertid kan en ikke vente på en slik totalgjennomgang før en får på plass en hjemmel som kan gi dekking for transportutgifter til funksjonshemmede slik at de kan ta og beholde fast arbeid. Det er uakseptabelt at personer ikke kan ta imot fast arbeid fordi ordningen ikke er på plass. Både staten og den enkelte er tjent med å få dette i orden. Ved å gi en slik hjemmel nå, oppnår en ønsket resultat i form av at nødvendig transport blir tilgjengelig for den gruppen funksjonshemmede som er nevnt i forslaget. Hvis totalgjennomgangen av hele saksområdet i forbindelse med Oppgavefordelingsutvalget skulle konkludere med at det er behov for å endre den foreslåtte bestemmelsen, er det ingen ting i veien for det. I mellomtiden har en oppnådd å sette ett av de hullene i lovgivningen som hindrer flere funksjonshemmede å kunne ta arbeid.

Det er naturlig å tenke seg et tillegg til folketrygdloven § 8-14 og gi tilsvarende rett til støtte til den omtalte gruppen funksjonshemmede som nå gis til midlertidig syke med sykdom eller skade i støtte- og bevegelsesapparatet. Ordningen må også omfatte de

som på grunn av en funksjonshemming midlertidig er i en situasjon der de ikke kan komme seg på jobb på vanlig måte, slik at de nevnte eksemplene fra personer med diagnosen epilepsi også kan nytte ordningen. Gruppen avgrenses av de som på grunn av funksjonshemmingen midlertidig eller varig ikke kan benytte kollektive transportmidler, der slikt tilbud ikke er tilgjengelig eller funksjonshemmingen i seg sjøl gjør egentransport umulig.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Vedtak til lov

om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd.

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endring:

§ 8-14 nytt annet ledd skal lyde:

Tilsvarende kan det ytes arbeidsreisetilskott til personer med funksjonshemming og som på grunn av funksjonshemmingen midlertidig eller varig ikke kan benytte kollektive transportmidler, der slikt tilbud ikke er tilgjengelig eller funksjonshemmingen i seg sjøl gjør egentransport umulig.

§ 8-14 annet og tredje ledd blir tredje og fjerde ledd.

II

Denne lov trer i kraft straks.

10. oktober 2000